

determined. The basic principles of regulation of energy markets, the subjects of which are enterprises of natural monopolies, are formed: separation of managerial functions, non-discriminatory access to networks, transparency and publicity, independence of the regulatory body and the prohibition of cross-subsidization. The factors, taken into account by European Commission in the regulation of enterprises-monopolists are noted. The main approaches used by European countries in regulatory bodies creation for natural monopolies are considered.

The analysis of regulatory changes of Ukrainian energy policy in the following areas was made: creation of adequate legal and regulatory framework that meets international requirements; options for the restructuring of the oil and gas complex and efficient energy market formation. The main disadvantages of demonopolization models of Ukrainian energy sector proposed by the Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine and Naftogaz of Ukraine are considered. The reasons for the competition lack in the retail segment, as well as the limited competition in the wholesale segment of the energy market were determined. The mechanism of regulated wholesale price for natural gas forming and the methodology for calculating the tariff for natural gas distribution are shown. The directions of improvement of the regulatory policy of Ukrainian energy sector are proposed.

Key words: natural monopoly, principles and regulation methods, demonopolization, energy sector, regulatory changes.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2017 р.

УДК 330.837

Олена Стрішенець,
доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри аналітичної економіки
та приро докористування,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки;
E-mail: analyteconom@gmail.com
Галянт Сергій,
аспірант II року навчання
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
E-mail: analyteconom@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-01-16-21>

Інституціональна економічна теорія: науково-теоретичні передумови зародження (німецька історична школа)

У статті розглянуто наукові здобутки вчених німецької історичної школи класичної політичної економіки, котрі позитивно вплинули на подальший розвиток економічної науки й, зокрема, інституціональної економічної теорії.

На основі аналізу праць учених встановлено, що запозичення засновниками названої теорії необхідності розгляду економічних, правових і соціальних відносин у єдності, звернення до проблем моралі, культури, духу суспільства, використання під час аналізу господарського життя, стану розвитку соціально-культурного середовища поглибило процес вивчення неекономічних факторів господарської діяльності.

Використання системності під час вивчення економіки збільшило чисельність інструментарію в процесі наукового пошуку, сприяло поширенню історичного методу дослідження, а також запровадженню міждисциплінарного підходу.

Ключові слова: економічна теорія, економічна думка, інституціональна економічна теорія, німецька історична школа, напрямок економічної думки, історичний метод дослідження.

Постановка наукової проблеми та її значення. Труднощі виконання економічних завдань у країнах Європи, а також в усьому світі підносять значення економічної теорії, котра служить основою обґрунтування господарської політики, стосується проблем розвитку світової й вітчизняної економіки. Вивчення інституціональної економічної теорії – однієї з найбільш поширених у світі, її формування та зародження представляє чималий науковий інтерес, розширює економічні знання, сприяє їх теоретичному переосмисленню відповідно до реалій сьогодення.

Особливо гостро потреба у вивченні економічної теорії постала в Україні, де хід економічних реформ не дав очікуваних результатів. Вироблення нової моделі реформування економіки країни

вимагає від дослідників глибоких наукових напрацювань. Вивчення науково-теоретичних передумов зародження інституціональної економічної теорії є важливим для розуміння загального процесу економічного розвитку й визначення правильних кроків для піднесення вітчизняного господарства.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Зародження інституціональної економічної думки розкрито в багатьох працях у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Серед українських учених виділяються твори Т. В. Гайдай [6; 7], О. М. Николука [20] й ін. Вагоме місце відведено названій темі й у навчальній літературі. Найбільш помітними тут є посібники В. М. Лісовицького [15], П. П. Мазурка [16], Є. М. Макаренка, Н. Г. Макаренка, А. М. Михненко [17]. Глибоке висвітлення зазначеного питання дослідження отримало у фундаментальному підручнику «Історія економічних учень» за загальною редакцією член-кор. НАН України В. Д. Базилевича [11].

Формуванню інституціонального напрямку економічної думки чимало уваги приділили такі відомі зарубіжні дослідники, як, наприклад, М. Блауг [2], Б. Буайе, Е. Бруссо [3], Т. Еггертсон [10], Т. Негіші [19] та ін. Серед російських учених можна назвати праці С. О. Бартењева [1], О. В. Іншакова [11], О. І. Московського [18]. Але, незважаючи на наявність значної наукової та навчальної літератури, в економічній науці ще недостатньо розглянуто науково-теоретичні витoki інституціоналізму, зокрема вплив наукових розробок учених німецької історичної школи на його формування.

Мета статті – вивчення науково-теоретичного напрацювання вчених німецької історичної школи Ф. Ліста, В. Г. Ф. Рошера, Б. Гільдебранта, К. Г. А. Кніса, Г. фон Шмоллера, Л. Й. Бретано, К. Бюхера, В. Зомбарта і К. Е. М. Вебера. Показати їхній внесок у розвиток економічної наукової думки, виокремити теоретичні положення, запозичені основоположниками інституціонального напрямку економічної науки для обґрунтування своїх поглядів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Інституціональна економічна теорія, яка зародилася на території США наприкінці XIX – на початку XX ст. увібрала в себе найновіші досягнення економічної науки того часу. Найбільше запозичень узято з німецької історичної школи. Російський учений А. І. Московський вважає інституційний напрям економічної думки спадкоємцем німецької історичної школи [18, с. 29], а всесвітньо відомий учений-економіст, проф. Токійського університету Т. Негіші (Японія) розглядає названий напрям як американський варіант цієї історичної школи [19, с. 31, 36].

Засновником німецької історичної школи був проф. Лейпцизького університету В. Г. Ф. Рошер (1817–1894 рр.). Теоретико-методологічним підґрунтям формування цієї наукової школи послужило вчення видатного мислителя Ф. Ліста (1789–1846 рр.), котрий розробив теоретичну систему, що ґрунтується на історичному методі дослідження, де економічні явища й процеси вивчалися в історичному контексті. Він відмовляється від методу наукової абстракції як способу пізнання дійсності та заміняє його вивченням господарського життя в різних країнах, котре в кожній державі неповторне у своєму економічному поступі. Те, що може бути правильним для однієї держави, стає невігідним для іншої. Виробити єдину, загальну економічну теорію для всіх країн, на глибоке переконання вченого, не можливо [14, с. 53–60].

Існування універсальних законів відкидалося з тих міркувань, що різні країни перебувають на різних стадіях економічного розвитку. Їхні економіки не можна підпорядкувати єдиному, загальному закону. Кожна держава має свій власний шлях розвитку, особливість та специфіку. Економічна політика держави повинна будуватися на таких принципах, які б урахували особливості, стадії та рівень економіки, на якій вона перебуває, щоб найкраще сприяти розвитку продуктивних сил, які «... залежать не тільки від праці, заощаджень, моральності та здібностей, або від володіння природними фондами і матеріальними капіталами. Вони залежать також від соціальних, політичних і громадських закладів, а також законів і, насамперед, від їх незалежного існування та національної могутності» [5, с. 150].

Ідеї, започатковані Ф. Лістом, знайшли своє продовження у працях відомих німецьких учених В. Г. Ф. Рошера (1817–1894 рр.), Б. Гільдебранта (1812–1878 рр.) та К. Г. А. Кніса (1821–1898 рр.). У роботах названих вище дослідників економічні явища й процеси вивчаються в національній і часовій визначеності, заявлено про формування нового напрямку економічної думки-історичної економічної школи, названу в науковій літературі старою.

В. Г. Ф. Рошер у працях «Програма лекцій з історичного методу» (1854 р.), «Система політичної економії» (1854–1894 рр.), «Історія національної політичної економії» (1874 р.) та ін. відзначає, що господарський розвиток кожної країни має специфічні особливості, залежно від конкретно-історичних, геополітичних і природних умов, політичних інститутів, звичаїв та традицій. Тому не може

бути універсальних економічних законів, придатних для всіх країн, а, разом із тим, і єдиної політичної економічної науки. Автор пише, що «... одного економічного ідеалу не може бути для народів, подібно до того, як одяг не шують за однією міркою» [13, с. 53].

Б. Гільдебранд, проф. Бернського, Марбурзького і Цюрихського університетів у праці «Політична економія сучасного і майбутнього» (1848 р.) здійснив спробу «... перетворити політичну економію на теорію, що має справу з економічним розвитком народів». Предметом дослідження політичної економії вважав закони господарського розвитку нації, які можна вивчати за допомогою історії та статистичних даних. Відкидається концепція економічної людини, підкреслюється вплив на економічну діяльність моралі, права й звичаїв. «Людина, – заявляє дослідник, – істота соціальна, вона є продуктом цивілізації та історії. Її потреби, її освіта і її ставлення до речових цінностей, як і до людей, ніколи не залишаються незмінними, а географічно і історично безперервно змінюються і розвиваються... Політична економія має бути наукою моральною» [8, с. 213].

Представники старої історичної школи Німеччини сприйняли основні ідеї концепції «національної економіки» Ф. Ліста. Вони вказали на цінність економічних знань, показали еволюцію понять, теорії у процесі історичного розвитку та інституційних змін. Увели в обіг поняття нації як єдиного господарського організму, діяльність якого підпорядковується не егоїстичним інтересам особи, а колективним завданням. Цілі й завдання в різних націй різні, тому визначити закони, придатні для всіх націй, не можливо, бо не враховуються національно-культурні традиції, особливості, у яких формуються господарські інститути та способи їхньої діяльності. Підкреслено значення використання історичного методу в наукових дослідженнях, обґрунтовано важливу роль держави в трансформації економіки.

Нові явища суспільного життя породили й нові проблеми. Класична політична економія та маржиналізм не могли пояснити та дати відповідь на поставлені життям виклики. Молоді дослідники вимагають неортодоксального підходу до вивчення економіки, звертаються до ідей і теоретичних положень старої історичної школи, збагачуючи їх новим трактуванням поставлених завдань. Г. фон Шмоллер (1838–1917 рр.), Л. Й. Бретано (1844–1931 рр.), К. Бюхер (1847–1930 рр.) та ін. почали вивчати нові господарські явища й процеси для виконання практичних завдань. Із самого початку виникнення чітко окреслено два напрями. Перший, консервативний, очолює професор Берлінського, Галльського та Стразбурзького університетів Г. фон Шмоллер, який у своїх дослідженнях звертався до традиційних норм німецького суспільства, націоналізму й монархізму. Лідером другого напрямку стає Л. Й. Бретано, ідеолог буржуазно-ліберального крила німецької соціал-демократії. Він виступав за поступове реформування суспільства на основі розвитку профспілкового руху та досягнення «класового миру» між громадянами.

Мислителем широкого діапазону був видатний німецький економіст, історик і соціолог, проф. Берлінського, Гейдельберзького, Мюнхенського і Фрайбурзького університетів М. Вебер (1864–1920 рр.). Він займався вивченням процесів історичного розвитку суспільства, створив концепцію зародження західноєвропейської цивілізації, поглибив методологію аналізу економічних явищ і процесів, звільнивши її від націоналізму, а історичний метод дослідження – від односторонності. На думку багатьох учених світу, творчість М. Вебера була вершиною розвитку нової історичної школи [9].

М. Вебер висунув оригінальну теорію генезису капіталізму як форми цивілізації. Рушійною силою його розвитку повинна була виступати раціоналізація суспільного життя. На його думку, капіталізм виникає там, де «... існує раціональне прагнення до капіталістичного прибутку» [11, с. 475], а діяльність людини «... спрямована на планомірне використання матеріальних засобів або особистих зусиль для отримання прибутку таким чином, щоб розрахований у балансі кінцевий дохід підприємства, виражений матеріальними благами в їх грошовій цінності, перевищував капітал, тобто вартість використаних на підприємстві матеріальних засобів [4, с. 48]. Розвиток капіталізму дослідник пов'язував із ліквідацією традиціоналізму, утвердженням формальної раціональності в усьому житті суспільства (наука, релігія, право, організація підприємств, державне управління тощо).

Для осмислення конкретних фактів історичного процесу М Вебер розробив теоретичну схему, абстрактні мисленні конструкції, які названо «ідеальні типи». Ця штучна побудова, на думку вченого, полегшуватиме виявлення закономірностей економічного розвитку. Незважаючи на ідеальність, у них він помічав наявність елементів реальності, котрі можна буде використовувати як інструменти аналізу, що втілюються в логічних поняттях. Порівняння реальних факторів з абстрактними

теоретичними моделями дасть змогу виявляти унікальні, рідко повторювальні важливі риси та аспекти, характерні для конкретних явищ чи окремих ситуацій. Концепція «ідеальні типи», на переконання дослідника, допомагатиме систематизувати матеріал, виступатиме важливим інструментом аналізу минулого й сучасного. Спираючись на концепцію «ідеальні типи», М. Вебер виділяє дві типові ідеальні орієнтації індивідів в економічній поведінці: традиційну, що бере початок із далекого минулого та пов'язана з постійними методами діяльності, із прагненням до збагачення за всяку ціну, а також жадібністю; цілераціональну, котра сформувалась у Західній Європі в період Нового часу (XVI–XVII ст.) і характерна для країн цього континенту. У Європі, на певному відрізку її історичного розвитку, поєднання певних течій духовності та матеріальної зацікавленості, приведе до появи нової мотиваційної системи індивідів. Вона буде ґрунтуватися, для отримання прибутку в результаті високого професіоналізму, на раціональному прагненні, а також на певних рисах характеру людини (працелюбність, старанність, діловитість, заощадливість, порядність, чесність та ін.).

Наукова творчість М. Вебера стала помітною віхою в подальшому розвитку нової історичної школи. Вона поклала початок вивченню морально-етичної основи суспільних процесів, менталітету нації, його ролі та впливу в господарській діяльності на поведінку людини, визначила інституціональні рамки останньої та фактори, що приводять до їх змін.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Учені німецької історичної школи обробили великий масив фактичного й статистичного матеріалу з історії господарств різних видів і форм (ремісничі цехи, купецькі гільдії, господарські, фінансові організації, установи тощо) із багатьох країн Європи. Однак узагальнень не зробили, посилаючись на безрезультативність абстрактних пояснень. Історію господарства розглядали не стільки як історію матеріальної культури, радше, як духовні цінності: погляди, звички, уявлення, почуття, психологічний стан людини та ін. Г. фон Шмоллер уявляв народне господарство як «психофізичний апарат», у якому концентрується дух нації. Найбільшим виразником духу вважав державу.

Ставлення до держави як до важливого інституту господарського життя в представників старої й нової історичної школи різнилося. Стара школа покладала велику надію на державу як на стимулятора розвитку економіки, захисника національного господарства від іноземної конкуренції, учені нової школи вбачали в державі втілення національної єдності та злагоди, які, на їхню думку, становлять необхідну умову економічного процвітання й соціальної гармонії.

Вивчення науковцями німецької школи організації економічних систем, специфічних особливостей їхньої структури, розвитку національних економік у різних країнах в різні історичні періоди знайшло поглиблене відображення в інституціональній економічній теорії. А. Маршалл, засновник неокласичного напрямку економічної думки, писав: «Німецькі дослідники здійснили ретельний і глибокий аналіз, який помітно збагатив наші знання й значною мірою розширив межі економічної теорії» [11, с. 438; 18, с. 126].

Використання системності під час аналізу господарської діяльності, застосування принципів історизму збагатили інструментарій вивчення економічного життя, дало змогу поглянути на економічний процес у динаміці, у розвитку, помітити особливості та риси, які не можна побачити в статичному стані.

Наукові здобутки німецьких учених позитивно вплинули на подальший розвиток економічної науки, зокрема її інституціонального напрямку, збагатили теоретико-методологічну скарбницю вивчення економічного життя. Провідна категорія інституціональної економічної теорії – інституція (інститут) як узагальнювальна норма, що має значення для певного відтинку часу, була взята з наукових досліджень німецьких учених. Основоположники інституціоналізму неодноразово зверталися до проблем моралі, культури, духу суспільства, здатного виявляти напрями розвитку господарства, розроблені в працях німецьких науковців.

Джерела та література

1. Бартенев С. А. Экономические теории и школы (история и современность). *Курс лекций*. Москва: Наука, 1996. 285 с.
2. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. Пер. с англ. О. В. Буклешина и др. 4-е изд. Москва: Акад. народ. хоз-ва при правительстве РФ, 1994. 687 с.
3. Буайе Р., Бруссо Э., Кайе А., Фавро О. К созданию институциональной политической экономии. Пер. с англ. Экономическая социология. 2008. Т. 9, № 3. С. 20–29.
4. Вебер М. Избранные произведения. Пер. с нем. Москва: Прогресс, 1990. 389 с.
5. Витте С. Ю. Национальная экономика и Фридрих Лист. *Вопросы экономики*. 1992. № 2. С. 148–154.

6. Гайдай Т. В. Еволюція методологічних засад парадигми інституціоналізму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук. Спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки». Київ: нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2013. 43 с.
7. Гайдай Т. В. Генезис дослідження інституцій в економічній теорії. *Вісник. Серія: Економіка. Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2006. Вип. 89. С. 6–10.
8. Гильдебранд В. Политэкономия настоящего и будущего. Пер. с нем. Санкт-Петербург, 1860. 283 с.
9. Економічна енциклопедія: у 3-х т. Т. 1. Ред. кол. С. В. Мочерний, О. А. Устенко та ін. Київ: ВЦ «Академія»; Тернопіль: Вид-во ТАНГ, 2000. 864 с.
10. Эггертсон Т. Экономическое поведение и институты. Пер. с англ. Москва: Дело, 2001. 408 с.
11. Історія економічних учень: підручник / за ред. проф., член-кор. НАН України В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2004. 1300 с.
12. Иншаков О. В., Фролов Д. П. Институционализм в российской экономической мысли. Волгоград: Изд-во Волгоград. гос. ун-та, 2002. 220 с.
13. Кондратьев Н. Д. Избранные сочинения. Москва: Экономика, 1993. 235 с.
14. Лист Ф. Национальная система политической экономии. *25 ключевых книг по экономике*. – Свердловск: Изд-во «Урал-LTD», 1995. С. 40–123.
15. Лісовицький В. М. Історія економічних вчень: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2004. 220 с.
16. Мазурок П. П. Історія економічних учень: навч. посіб. Київ: Знання, 2004. 477 с.
17. Михненко А. М., Макаренко С. М., Макаренко Н. Г. Інституціоналізація суспільного розвитку: навч. посіб. Київ: Вид-во Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, 2011. 292 с.
18. Московский А. И. О предмете и методе современной экономической науки. *Вестник Московского университета. Серия: Экономика*. 2002. № 3. С. 28–36.
19. Негиши Т. История экономической теории. Пер. с англ. Москва: АО «Аспект пресс», 1955. 235 с.
20. Николіук О. М. Інституціональна економіка: ключові положення та основні поняття. *Економіка та управління національним господарством: міжнар. наук.-виробн. журн*. 2013. № 5 (22). С. 42–50.

References

1. Bartenev, S. A. (1996). *Ekonomic heskiye teorii I shkoly (istoriya is ov remennost')*. Kurslektsiy [Economic Theories and Schools (History and Modernity). Course of lectures]. M : Nauka [in Russian].
2. Blaug M. *Ekonomic heskayamysl' v retrospektive*. Perevod s ang. O. V. Bukleshinovai dr. 4-ye izd. [Economic thought in retrospect. Translation from Eng. OV Bukleshinova and others 4 th ed.]. M : Akad. narod. khoz-vapripravitel'stve RF [in Russian].
3. Bouaye R., Brusio E., Kaye A. at al. (2008). *K sozdaniyu institutsional'no ypoliticheskoy ekonomii*. Perevod s ang. [Toward the creation of institutional political economy. Translation from Eng.]. *Economic Sociology*, 9, 3, 20–29 [in Russian].
4. Veber, M. (1990). *Izbrannyye proizvedeniya*. Perevod s nem. [Selected works. Translation from German.]. M : Progress [in Russian].
5. Vitte, S. YU. (1992). *Natsional'naya ekonomika I Fridrikh List*. [National Economy and Friedrich List]. *Voprosy ekonomiki - Questions of Economics*, 2, 148–154 [in Russian].
6. Hayday, T. V. (2013). *Evolyutsiya metodolohichnykh zasad paradyhmy instytutsionalizmu : avtoreferat dys. nazdobuttyanauk. stupenyadoktoraekonom. nauk. Spets. 08.00.01 – Ekonomichna teoriya ta istoriya ekonomichnoyi dumky*. [Evolution of methodological foundations of the paradigm of institutionalism : dissertation diss. for obtaining sciences. doctor's degree economist. sciences Special 08.00.01 – Economic Theory and History of Economic Thought]. Kiev. nats un-them them T. G. Shevchenko, 43 [in Ukrainian].
7. Hayday, T. V. (2006). *Henezys doslidzhennya instytutsiy v ekonomichniy teoriiy* [Genesis of Investigation of Institutions in Economic Theory] *Visnyk. Seriya : ekonomika – Visnyk. Series : Economics*, Kiev. nats Un-them. T. G. Shevchenko, 89, 6–10 [in Ukrainian].
8. Gil'debrand, V. (1860). *Politekonomiya nastoyashchego I budushchego*. Perevod s nem. [Political economy of the present and the future. Translation from German]. St. Petersburg, 283 [in Russian].
9. *Ekonomiczna entsyklopediya*. (2000). U 3-kh t. T. 1. Redak. koleh. S. V. Mochernyy, O. A. Ustenko ta in. [Economic Encyclopedia. In 3 t. T. 1. Editor. colleagues SV Mocherny, OA Ustenko and others]. K : AcademicCenter ; Ternopil : ViewofTANG, 864 [in Ukrainian].
10. Eggertson, T. (2001). *Ekonomicheskoye povedeniyei instituty*. Perevod s ang. [Economic behavior and institutions. Translation from Eng.]. M : Delo [in Russian].
11. *Istoriya ekonomichnykh uchen. Pidruchnyk*. Zaredak. prof., chlen-kor. NAN Ukrayiny V. D. Bazylevycha. [History of economic studies. Textbook. Edited by Prof., Corresponding Member National Academy of Sciences of Ukraine V.D. Bazylevych]. K : Knowledge. (2004). 1300 [in Russian].
12. Inshakov O. V., Frolov D. P. (2002). *Institutsionalizm v rossiyskoy ekonomicheskoy umysli* [institutionalism in Russian economic thought]. Volgograd : Publishing house Volgograd. state. University. 220 [in Russian].

13. Kondrat'yev, N. D. (1993). Izbrannyye sochineniya. [Selected works]. M : Ekonomika.235 [in Russian].
14. List, F. (1995). Natsional'naya sistema politicheskoy ekonomii [National system of political economy]. 25 klyuche vykhknigpo ekonomike – 25 key books on economics. 40–123 [in Russian].
15. Lisovytsky, V. M. (2004). Istoriya ekonomichnykh vchen. Navchan. posibnyk [History of economic doctrines. Educational manual]. K : Center educational. literature, 220.
16. Mazurok, P. P. (2004). Istoriya ekonomichnykh uchen. Navchalin. Posibnyk [History of economic studies. Educational manual]. K: Znannya.477 [in Ukrainian].
17. Mykhnenko, A. M. ta in. (2011). Instytutsionalizatsiya suspilnoho rozvytku. Navchaln. posib. [Institutionalization of social development. Educational manual] K : Vyd-voNats. akad. derzh. upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny. 292 [in Ukrainian].
18. Moskovskiy, A. I. (2002). O predmete I metode sovremennoy ekonomicheskoy nauki [On the subject and method of modern economics]. Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya : ekonomika. - Bulletin of Moscow University. Series : the economy, 3, 28–36 [in Russian].
19. Negishi, T. (1995). Istoriya ekonomicheskoy teorii. Perevod s ang. [History of economic theory. Translation from Eng.]. M : AO «Aspektpress». 235 [in Russian].
20. Nykolyuk, O. M. (2013). Instytutsionalna ekonomika : klyuchovi polozhennya ta osnovni ponyattya [Institutional Economics : Key Terms and Basic Concepts]. Ekonomika ta upravlinnya natsionalnym hospodarstvom. Mizhnarod. nauk.-vyrobnychyzhurnal. – Economy and management of national economy. International science-production magazine, 5 (22), 42–50 [in Ukrainian].

Елена Стришенец, Гальянт Сергей. Институциональная экономическая теория: научно-теоретические основы зарождения (немецкая историческая школа). У статье рассматриваются научные достижения ученых немецкой исторической школы классической политической экономики, которые оказали положительное влияние на дальнейшее развитие экономической науки, в частности институциональной экономической теории.

На основании изучения работ ученых установлено, что заимствование основателями названной теории необходимости рассмотрения экономических, правовых и социальных отношений в единстве, обращение к проблемам морали, культуры, духа общества, использование во время анализа хозяйственной жизни, состояния развития социально-культурной среды углубило процесс изучения внеэкономических факторов хозяйственной деятельности.

Использование системности при изучении экономики увеличило численность инструментария в процессе научного поиска, способствовало распространению исторического метода исследования, а также внедрению междисциплинарного подхода.

Ключевые слова: экономическая теория, экономическая мысль, институциональная экономическая теория, немецкая историческая школа, направление экономической мысли, исторический метод исследования.

Olena Strishenez, Galyant Sergej. Institutional Economic Theory: the Scientific and Theoretical Preconditions of Origin (German Historical School). The article deals with the scientific achievements of the scholars of the German historical school of classical political economy, which positively influenced the further development of economic science and, in particular, the institutional economic theory.

On the basis of studying the works of scientists it was established that the borrowing by the founders of the named theory of the necessity of considering economic, legal and social relations in unity, addressing the problems of morality, culture, the spirit of society, use, in the analysis of economic life, the state of development of socio-cultural environment, deepened the process of studying noneconomic factors of economic activity.

The use of systematic in the study of the economy increased the number of tools in the process of scientific research, contributed to the dissemination of historical method of research, as well as the introduction of an interdisciplinary approach.

Key words: economic theory, economic thought, institutional economic theory, German historical school, direction of economic thought, historical method of research.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2018 р.